

VERSCHIJNT

Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

ABONNEMENTSPRIJS:

Voor 's Gravenhage per 8 maanden . . . . . f 4.50.
 Voor de overige steden des Rijks . . . . . 5.50.

ZATURDAG 28 JULIJ.

UITGEVER-DIRECTEUR:

C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.

Hoofd-Correspondenten M. Schaoneveld en Zoon,
 Beurssteeg, te Amsterdam.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet,
 Jan Hendrikstraat, n°. 259.

PRIJS DER ADVERTENTIE:

Van één tot zes regels. . . . . f 1.00.
 Voor elken regel meer. . . . . 0.15.
 Behalve de 35 ets. zegelgeld.

Aankondigingen van geboorte, huwelijk en overlijden
 worden geplaatst tegen betaling van f 1, het zegel-
 regt daaronder begrepen.

Publieke geest.

In hoever de publieke geest zich vroeger en later bij de Nederlandsche Natie heeft geopenbaard, wordt door Mr. VAN DELDEN met korte, maar juiste trekken aangestipt; maar uitvoeriger is zijn betoog, hoe noodzakelijk het heerschen van een krachtigen publieken geest is bij een volk, dat onder eene Staatsregeling leeft, gelijk die in 1848 is herzien.

Het kan ten hoogste gevaarlijk zijn, indien het Volk, tot de gewigtige werkzaamheden van het Staatsburgerschap geroepen, door onverschilligheid omtrent de lotgevallen van den Staat, aan die roeping niet in grooten getale gehoor geeft. Terwijl alzoo, ik zal nu niet zeggen de verstandigsten, maar toch de bedaardsten en gematigdsten bij het vuur blijven zitten dommelen, onder de noodlottige gedachte, dat men het zonder hen wel zal redden, zijn de uiterste partijen druk in de weer, om mannen van hunne beginselen, bloed van hun bloed, in alle aderen van het Staatslichaam te persen; aan de eene zijde de bewonderaars van vervlogene tijden en van versletene staatsvormen, aan den anderen kant de politieke hardrijders.

En nadat nu de schrijver de gevolgen van den ontwaaken, sluimerenden en wakkeren publieken geest heeft geschetst, komt hij tot de vraag: welke is die openbare meening? die hem brengt tot een ander punt: het aanwezig zijn van verschillende partijen in den lande, juist als uitvloeisel van den publieken geest eener Natie. Dit punt is bij velen, die van partijzuacht en partijgeest een afkeer hebben, een bijkans onoverkomelijk bezwaaf, om zich met Staatsbelangen te bemoeijen. Van groot belang is dus de oordeelkundige beschouwing, die de schrijver geeft over het aanwezig zijn van partijen in den Staat, als uitvloeisel van den Publieken geest.

Het kan niet anders. Wanneer bij allen gelijke goede trouw bestaat en zucht om het heil van den Staat te helpen bevorderen, zal er verschil van inzicht zijn omtrent min of meer belangrijke punten en zullen zij, die verwante meeningen koesteren, zich bij elkander voegen; de inwoners zullen zich aldus in partijen afscheiden, welke ieder haar best doen om invloed uit te oefenen op den gang van de Regering. Gelukkig het land, niet waar geen verschil van inzicht bestaat — dat zoude voor alsnog alleen uit stomtheid of onverschilligheid kunnen voortkomen; — maar gelukkig het land, waar alleen partijen bestaan, uitvloeiels van den waren publieken geest der Natie, en niet partijen, meestal partijschappen of facties genoemd, welke van een tegenovergesteld beginsel uitgaan, die het persoonlijk bijzonder belang der leden en leiders beoogen, ook ten koste van het algemeene. Publieke geest geeft het aanzijn aan partijen, welke elkander niets toegeven in oprechte belangstelling, in de welvaart van het Vaderland en in eerbied voor Grondwet en wetten; eerzucht, eigenbelang en andere lage bedoelingen doen partijschappen geboren worden. Dat er zich derhalve in een land staatkundige partijen bevinden, is een natuurlijk gevolg van politieke vrijheid, gelijk de uiting van verschillende godsdienstige overtuigingen eerst mogelijk wordt door godsdienstvrijheid. Hierin ligt geen gevaar.

De schrijver wenscht onder partijen niet anders te verstaan dan verschil van meening omtrent den besten weg, die tot het geluk van het Vaderland brengt. Als vrienden, die hetzelfde goede doel beoogen, maar uit overtuiging andere middelen bezigen, staan de partijen naast, niet als vijanden tegenover elkander. Oppositie is de regtmattige werking eener partij; zij is de uitspraak der overtuiging van een gedeelte der Natie, wier beginselen niet overeenkomen met die, welke in 's lands bestuur gevolgd worden; zij verzet zich binnen de perken der wet en der zedelijkheid tegen de gevolgde rigting, omdat zij meent dat die ten verderve leidt voor het land, zonder dat persoonlijk belang, zelfzuchtige bedoelingen eenigen invloed op die overtuiging hebben. De goede, constitutionele oppositie is derhalve geene bemoeijelijking van het bestuur uit haat tegen personen of om aan

aan persoonlijke bedoelingen te voldoen; zij is niet alleen kritiek, maar bevat tevens in zich de kunst, zij breekt niet alleen af of verzet zich tegen opbouw, maar weet ook zaambestellen. Het bestuur behoeft zulk eene oppositie niet te vreezen, wanneer het waarlijk het goede wil en met verstand de zaken leidt; zulk een bestuur schuwt geen nauwgezet onderzoek en maakt zich menigen goeden wenk ten nutte, al mogt die ook van de oppositie komen. Ingevolge de menscheijke natuur zullen er zich dus, bij het stelsel van vrijheid, verschillende meeningen opdoen, en die, welke met elkander overeenkomst hebben, voegen zich bijeen en vormen een geheel, eene partij. Erkent ook hier, hoe noodzakelijk het is, dat niemand onverschillig zij omtrent het beleid van 's lands zaken, en zich onttrekke aan het steunen van hen, welke zijne rigting zijn toegedaan.

Wij drukken er bepaaldelijk op, dat het verschil van meeningen omtrent de bevordering van het staatsbelang gegrond is in de menscheijke natuur, zoodat het dwaasheid en onredelijkheid is, om te verlangen, dat er geene partijen zijn, daar, op welk gebied ook, verschil van meening, zoodra het in toepassing komt, dadelijk verschil van rigting openbaart. Zoo lang dat verschil eerlijk en ter goeder trouw zich ontwikkelt, is er hoop, dat het bij eerlijke gemoederen wordt opgelost. Zoodra evenwel onzuivere bestanddeelen zich daaronder mengen, die de strekking hebben om de hartstogten te prikkelen, zullen de schadelijke uitwerkselen niet achterblijven.

De zegespraak der goede beginselen is dan eerst te verwachten, indien er niet tegen opgezien wordt daarvoor te strijden, en daartoe is publieke geest bij de Natie noodig.

Maar, en ziet daar een ander gewichtig punt, dat ook de schrijver niet uit het oog heeft verloren, er zijn middelen om dezen publieken geest op te wekken, waarvan weldadige uitkomsten of schadelijke gevolgen te wachten zijn. Wij bedoelen de verschillende middelen, waardoor de Natie omtrent de ware belangen van den Staat wordt ingelicht. De schrijver wijst op de vrijheid der drukpers en op het misbruik, dat daarvan kan worden gemaakt; maar toont tevens aan, dat dit misbruik nooit de kracht kan erlangen om het gebruik te keeren, terwijl hij ten slotte op de weldadige uitkomsten wijst, die de belangstelling der inwoners in het algemeen welvaren doet geboren worden. Wij wijden aan de beschouwing van die gewigtige punten een laatste artikel.

Wij hechten er veel aan, dat de juistheid der beweringen door voorbeelden uit het dagelijksch leven en uit de ervaring wordt gestaafd.

De heer VAN WESSEM zeide in de zitting der Eerste Kamer van den 10 Julij jl.:

„Een der geachte sprekers in de Tweede Kamer heeft tabellen geleverd, waaruit blijkt, dat de wederinvoering der belasting op het gemaal in 1833 geen of slechts geringen invloed heeft uitgeoefend op den prijs van het brood in de provincien Zuid-Holland en Zeeland, terwijl er in April en in de volgende maanden van dat jaar geene noemenswaardige verandering had plaats gehad in de prijzen der tarwe en rogge. Een ander geacht lid heeft gewezen op de afschaffing van 90 procenten op den accijns op de rogge in de gemeente Utrecht, zonder dat dit eenige vermindering in den prijs van het brood heeft te weeg gebracht. En mag ik van eigen ondervinding spreken, zoo wil ik u wijzen, Mijne Heeren, op de plaats mijner inwoning, waar men sedert een aantal jaren had geheven, 243 procenten op de hoofdsom van de belasting op de rogge; met 1 Januarij dezes jaars zijn deze procenten teruggebracht tot 100, het maximum bij de gemeentewet toegestaan; en wat is hiervan het gevolg geweest? De gemeentekas mist daardoor f 4000, die nu verkregen moeten worden door procenten op de grondbelasting en het personeel, mede volgens het gebiedend voorschrift der gemeentewet; in de prijs der rogge is geen verschil geweest in de maanden December en Januarij, en na de belangrijke vermindering der procenten is het brood van 8 Nederlandsche ponden geen halven cent beterkoop geworden. Waar zulke bewijzen spreken, is mijns bedunkens de vrees voor telenstelling maar al te gegrond.”

Zulke bewijzen?

Het is voor ons onbegrijpelijk, hoe men de opgegeven lasten, waarvan wij de waarheid niet in twijfel trekken, als afdoende bewijzen durft aanhalen, dat de afschaffing op zich zelf geene vermindering in den broodprijs tengevolge hebben zal.

De cijfers van den heer VAN DEINSE zijn voldoende wederlegd; maar al waren zij volkomen juist, hoe konden zij strekken tot bewijs, dat de accijns op het gemaal buiten eenigen invloed blijft op de broodprijzen? Bestaan er dan niet andere omstandigheden, die verhooging en verlaging te weeg brengen, zooals: de markt der granen, meerder of minder aanvoer, ontheffing of oplegging van lasten, die de meel- en broodbereiding drukt?

Hoe is het mogelijk, dat de heer VAN WESSEM, die in een streek des lands woonachtig is, waar zich vooral de omstandigheden openbaren, die op den prijs der voedingsmiddelen, zooals: rogge, tarwe, haver, gerst, enz. een belangrijken invloed uitoefenen, die de bloei of de kwijning der peldertijen bevorderen, op die omstandigheden niet gelet heeft?

Wij hadden gehoopt, dat men toch in de Vergadering der aanzienlijken, dergelijke ondoordachte redeneringen niet had hooren uitspreken.

Regering en wetgeving moeten toch het voorbeeld geven, dat zij gezond verstand genoeg bezitten, om die drogredenen te bestrijden om daaraan geen voedsel te geven.

In onze hand ligt het niet, om nu reeds te bepalen of de marktprijzen in Januarij 1856 hooger zullen zijn dan in December 1855; maar zeker is het, dat op het tijdstip der afschaffing de broodprijzen zullen verminderen meer dan het bedrag van den accijns, die daarvan wordt geheven en daaronder gedurende de heffing is begrepen. Dat voordeel kan de natie nimmer ontgaan.

De Nieuwsbode geeft zich veel moeite om te bewijzen, dat de kieswet niet zonder gebreken is, en schijnt vooral bijzonder te hechten aan het reeds dikwijls aangetaast voorschrift, dat aanslag en niet de betaling, bevoegdheid geeft tot uitoefening van het kiesregt.

Men verliest daarbij uit het oog, dat, zoo de kieswet in dien zin gewijzigd werd, toch zou blijven bestaan het bezwaar, dat, zoo als de Nieuwsbode zelve erkent: „er hier en daar personen konden gevonden worden die eene aangifte voor de personele belasting (en ook voor het patent) op hunnen naam lieten overbrengen, schoon de belasting inderdaad niet door hen betaald wordt.”

Maar, en die vraag is meermalen door ons gedaan, is het bedrag der oninbare posten van de directe belastingen sedert de invoering van de kieswet zoo aangegroeid, dat daaruit met eenigen grond de gevolgtrekking mag worden gemaakt: betaling is beter dan aanslag? m. a. w. baart de bloote aanslag naar de ondervinding zoo vele misbruiken? Wij geven daarop gerust een ontkennend antwoord. Uit een op zich zelf staand voorbeeld kan men nog niet besluiten tot het bestaan van een algemeen of liever toenemend misbruik.

Zoo men een anderen maatstaf mogelijk acht, dan aanslag of betaling van eene zekere som in de directe belastingen, om kiesbevoegdheid te bezitten: het zal ons aangenaam zijn die te zien aangewezen. De Nieuwsbode verklaart, „zich niet te willen onttrekken aan de beantwoording der vraag, wat voor het bestaande in de plaats zoude moeten komen?” Wij houden haar aan dat woord.

De Utrechtsche Oourant bevat een artikel over Afschaffing van Slavernij, waarvan wij het eerste gedeelte heden gaarne ter kennisse onzer lezers brengen, omdat wij dat gedeelte volkomen beamen.

Op het laatste gedeelte, waartegen wij nog afbedenkingen hebben, komen wij morgen terug:

Deze gewichtige zaak heeft voorzeker in den jongste tijd groote voortgangen onder ons gemaakt. De aandacht der publieke opinie is er meer en meer op gevestigd geworden en eene werkelijke belangstelling begint zich vrij algemeen daarvoor te openbaren. Wij danken dit niet aan de pogingen der Regering, die zich hoofdzakelijk bepaalt hebben, tot de benoeming der bekende staatscommissie, een ligchaam 't welk men zegt dat, na verloop van bijna een en een half jaar, een uitvoerig verslag aan de Regering heeft aangeboden, waarvan echter nog niets bekend is geworden, en mogelijk nog niet spoedig bekend worden zal.

De meerdere belangstelling ook bij ons wij in de eerste plaats verschuldigd aan de Amerikaansche schrijfster Beecher Stowe die door haren overal gelezene roman (*Uncle Tom*) aan elk aanschouwelijk heeft gemaakt, wat de Slavernij werkelijk is, en wat zij worden kan.

Intusschen hare schilderingen sloegen toch altijd meer op Nd. Amerikaansche toestanden, en er was nog meer noodig, om ons in deze tot zelfbewustheid op te wekken. Diezelfde tooneelen moesten ook voor eene Nederlandsche kolonie gemaakt worden, en het Nederlandsche volk daarin de waarschuwende stem treffen: ook zij zijn aan diezelfde gruwelen schuldig of onder uwe wetten en nu bestaan kunnen zij gepleegd worden.

Dit nu heeft de heer van Hoëvell in vele opzichten met vrucht gedaan in zijn bekend werk *Slaven en Vrijen*. Het spoedig uitgekoopen eener eerste oplage, het terstond ter perse brengen eener tweede, tegen zeer lagen prijs, zijn luid sprekende getuigenissen van den weerklink, dien het boek in veler gemoederen gevonden heeft. Het geschrift van den heer van Hoëvell is eene oorlogsverklaring aan de Slavernij, uitgegaan van de liberale partij in ons vaderland, en heeft vooral ook als zoodanig groote beteekenis en gewigt.

Die beteekenis wordt verhoogd, daar ook eene andere partij in den lande hier met kracht en ernst hetzelfde wil. De partij van den heer Groen van Prinsterer heeft in dit jaar mede een orgaan ter bevordering der afschaffing het licht doen zien. Wij zijn reeds in het bezit van verscheidene Nummers van haar *Maandblad*, waarin in korte opstellen en berigten, de groote zaak behandeld en gestaag levendig gehouden wordt.

Zoo hebben zich twee partijen vereenigd, die anders steeds als bitterste vijanden over elkander stonden: zoo reiken zich de heer Groen en de baron van Hoëvell onderling de hand en wordt het Nederlandsche publiek in onze boek- en platenwinkels verbaasd door eene voorstelling van bevrijde Afrikanen, aan die beide heeren gezamenlijk opgedragen.

Waar intusschen deze twee partijen samenwerken, om hetzelfde doel te bereiken, wordt de kans op een goeden uitslag aanmerkelijk versterkt. Zij wordt dit te meer, omdat alle weldenkenden, al behooren zij tot geene der partijen, al wenschen zij geheel partijloos te blijven, zich toch bij deze pogingen kunnen aansluiten.

Elk, in wiens hart het Christelijk geloof waarlijk leeft, elk die gevoel heeft voor beginselen van recht en gerechtigheid, elk die eenige kennis bezit van de gronden, die tot ware volkswaardigheid voeren, moet het voortduren der slavernij in onze W. Ind. kolonien niet slechts een gruwel zijn, maar hij moet daarin de hoofdoorzaak van den stoffelijken achteruitgang dier volkplantingen zoeken. Welvaart en rijkdom worden op den duur niet verkregen met verkrachting van godsdienst en recht. Zedelijkheid en rechtvaardigheid zijn de grondslagen voor duurzamen volkswelstand. Uit dit oogpunt behoort vooral de staatsman en staatshuishoudkundige de afschaffing der slavernij te beschouwen. Daarvan hangt het geheel verval of de toekomstige herleving onzer West-Indische kolonien af.

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZICHT.

Keizer Napoleon is eergister vertrokken om de Keizerin te Biarritz te gemoet te gaan. De terugkomst van H. H. M. zal Zondag of Maandag e. k. plaats hebben. Dit is het eenige feit, dat wij met betrekking tot Frankrijk kunnen vermelden.

De inschrijving voor de leening volgt haren regelmatigen loop. De beweging is minder koortsachtig dan vroeger, daar de laatst genomen maatregelen tot meer kalmte aanleiding gegeven hebben.

Een te Weenen ontvangen particuliere dépêche van den 26 Julij meldt, dat den 23 dezer 40,000 Russen de gealheerden zouden hebben aangetast; de uitslag is echter onbekend.

(De *Oude Rotterdamse Courant* is het eenigste der bladen, althans der binnenlandsche, dat hiervan melding maakt. Voorshands kunnen wij aan dit bericht geen onvoorwaardelijk geloof hechten.)

Lord Palmere heeft eene dépêche van generaal Simpson ontvangen van den 25sten, 5 ure 's avonds volgens welke de cholera sedert het vorig rapport niet had toegenomen. De gezondheidstoestand van het leger bleef bevredigend.

Zietdaar de eenige dépêche van het oorlogstooneel. Van eene wel onderrigte zijde wordt de toestand van het gealheerde leger en zijner werken van aanval zeer gunstig voorgesteld. Al deze berigten stemmen daarin overeen, dat de Russen van hunne zijde waarlijk reusachtige verdedigingswerken in gereedheid brengen.

Er zijn brieven uit Konstantinopel van den 16 bekend geworden. De aangelegenheden van Klein-Azie maakten bij voortdurende het onderwerp der voornaamste zorg van den Divan uit en men was zeer beducht voor de aanslagen der Russen tegen Erzerum.

Allerlei geruchten zijn omtrent den wezenlijke stand van zaken in omloop; maar eigenlijk wist men te Konstantinopel niets meer dan sedert het vertrek der laatste pakketboot.

De berigten uit Trebisonde waren sinds den 16 ten achteren. Eergister heeft men hunne aankomst op den 17 en 18 te Triest vernomen.

Het schijnt, dat er volstrekt geene verandering in den bestaanden toestand heeft plaats gegrepen.

Het dagblad van St. Petersburg deelt in zijne nis, van 6 en 7 (18 en 19) Julij de verslagen mede der Russische

generaals nopens de gebeurtenissen, welke onlangs op de drie oorlogstooneelen plaats hadden; Klein-Azie, de Krim en de kusten van Finland. Het belangrijkste van al die stukken is dat waarin de generaal Mourawieff opperbevelhebber van het Kaukassische leger bevestigt, dat de troepen welke onder zijn bevel staan den 6 (18) Junij hun kamp te Agtja-Kala verlaten en zich naar het dorp Mougardjick begeven hebben, op een geringen afstand van den weg, die van Kars tot Erzerum leidt.

Door deze beweging, welke het garnizoen der stad Kars niet verhinderen kan en welke zij slechts door eenige colonnes kavallerie moest doen gadeslaan, sijdt het leger alle gemeenschap tusschen de beide plaatsen af.

Een zeker aantal gevangenen, convooijen met levensvoorraad alsmede de mail zijn in zijne magt gevallen.

De verslagen nopens de Baltische zee stemmen met de dépêches van admiraal Dundas overeen. De steden Nystadt en Raumo zijn gebombardeerd. Lowisa is na eene hevige kannonnade eene prooi der vlammen geworden; eindelijk heeft er ook eene hevige schermutseling te Transgund in de baai van Wiborg plaats gehad tusschen de tarailleurs van het 3e regiment der karabiniers en de bemanning der drie Engelsche schepen.

Het verslag omtrent de operaties in de Krim, van Generaal Gortschakoff, behelst slechts eenige bijzonderheden omtrent de twee in de dépêches van dezen generaal reeds aangekondigde aanvallen, welke in den nacht van 7 en 8 Julij door een klein aantal vrijwilligers tegen den Malakoff-toren werden ten uitvoer gebracht.

De Hamburgsche correspondent van de *Indép. Belge* meldt, dat de Koning van Hannover het ontslag van zijn ministerie heeft aangenomen en dat een nieuw kabinet gevormd is, dat uit elementen bestaat, die de inzichten der ridderschap zeer toegedaan zijn.

Ten gevolge dezer ministeriële wijziging en der pressie, welke de rijksdag van Frankfort op de bestemming van het land uitoefent, verwachtte men eeriang eene wijziging der grondwet van 1855, in een geest, die ten gunste der voorrechten van den adelom zou zijn.

Uit Bern wordt gemeld, dat de Oostenrijksche afgezant bij den Zwitserschen bond der bonds-regering, eene nota heeft gezonden, waarbij het Weener kabinet zich beklagt over eenige beperkingen in de regten der bisschoppen van Milsan en Côme, ten gevolge der geestelijk staatkundige wet, onlangs in het kanton Tessin afgekondigd.

Overigens beschouwt de Oostenrijksche minister dit incident geenszins als eene beweegreden tot eene vredebreuk tusschen de beide staten; maar dringt er op aan om een concordaat tusschen den Apostolischen stoel en het kanton Tessin tot stand te brengen met betrekking tot de zaak, welke als den oorsprong der gerezen klagen kan worden aangemerkt.

De toestand van Spanje vertoont zich bij voortdurende even somber. De regering worstelt met het kwaad en neemt maatregelen, welke in een normalen toestand min raadzaam zouden zijn.

Gezwegen van Barcelona, waar de arbeiders door den sterken arm kunstmatig in bedwang gehouden worden, hebben er te Madrid dagelijks arrestaties plaats onder de ondergeschikte agenten der carlistische partij.

De tegenstand der bisschoppen ter zake van den verkoop der geestelijke goederen, geeft insgelijks tot gewichtige ongelegenheden en ernstige botsingen aanleiding.

Dergelijke feiten worden ook uit Turin gemeld. Terwijl in Spanje de bisschoppen van Saragossa en Zamora de bevolking openlijk uitnoodigen om aan de wet op de desamortisatie weerstand te bieden en daartoe zelfs het voorbeeld geven, gedragen zich de kloosters te Genua op gelijke wijze.

In weerwil der meest vredehevende stappen, zag zich het bestuur van Genua verplicht, de hulp der gewapende magt in te roepen en de deuren dezer godsdienstige instellingen te doen sluiten ten einde de voorschriften der nieuwe wet te kunnen ten uitvoer brengen.

ENGLISCHE POST.

Het gerucht loopt te Portsmouth, dat generaal Simpson zijn ontslag zou hebben verzocht als bevelhebber van het Engelsche leger in de Krim.

— Alles duidt hier eene ministeriële crisis aan. Wat zal lord John Russell doen; wat zal van hem worden? Zal hij zijn steun verleen aan het kabinet, dat hij zooveel verlaten heeft en reeds de partij des vredes en die der torries op zijne handen heeft. Voorzeker heeft lord John door zijne laatste handelingen veel van zijne prestige als staatsman verloren; maar hij blijft niettemin, in naam, althans het hoofd der partij van de Whigs. Hij heeft het kabinet Aberdeen omvergeworpen en bedreigt het ministerie Palmerston met gelijk lot.

De aanhangers van het ministerie geven voor, dat zij de laatste incidenten als feiten, die tot het verledene behooren, beschouwen. Zij voeren aan, dat de aard des oorlogs sedert April veranderd is en dat het onnoodig zou zijn om in Julij geschillen terug te roepen, welke op dat tijdstip betrekking hebben. Het is echter te betwijfelen of die realenering het volk overtuigen of lord John met zijne ambtgenooten doen verzoenen zal.

De beslissing omtrent de motie Roebuck genomen heeft de positie van lord Palmerston voor het overig gedeelte van het tegenwoordig zittingjaar wel is waar verzekerd; maar eene aldus verkregen meerderheid is geene voldoende kracht. Sedert eenige jaren hebben wij meer soortgelijke feiten gezien en onderstellende, dat de parlementaire strijd voor het overig gedeelte van het zittingjaar geëindigd is: vergeet men niet dat 14 dagen geleden de motie Bulwer van gewigt beschouwd werd, toen Palmerston over geen genoegzaam aantal stemmen beschikte om iets degelijks te kunnen verrigten.

Zulk een toestand is kwelend voor het hoofd van een ministerie, dat zoo hij zich wil verwijderen daarin door

eene groote meerderheid verhindert wordt, welke hem onmagtig laat wanneer hij tracht te regeren.

Het grootste aantal stemmen legen de motie Roebuck uitgebracht hadden haren oorsprong in vrees voor eene ontbinding of crisis en men kon zich slechts over ééne zaak verwonderen: die is, dat de heer Roebuck in de tegenwoordige omstandigheden nog 187 stemmen op zijne motie heeft kunnen vereenigen.

Het ministerie is voor het oogenblik gered; maar het heeft de kiem van ondergang in zijn boezem.

Het departement van kolonien zal in sir Wiilam Molesworth een hoofd hebben, wiens denkbeelden over koloniale administratie en de hervormingen welke zij vereischt, vast staan door veeljarige studie; maar als staatsman heeft hij geen invloed en noch hij noch sir Benjamin Hall, dien men als zijn vermoedelijk opvolger bij het bureau van openbare werken aanduidt, hebben kracht genoeg om het levensbestaan van het kabinet, al ware het slechts één dag, te rekken.

DUITSCHER POST.

Naardien het besluit van den rijksdag dat binnen kort verwacht wordt, bestemd is, voorloopig alle nota-wisselingen tusschen de groote Deutsche mogendheden af te breken zoo zal een kort overzicht der stukken, welke sedert het eind der Weener-conferentie op elkander volgden, onzen lezer wellicht niet onwelkom zijn.

Korten tijd na de sluitingszitting van 4 Junij heeft verleden zich de graaf Buol om aan het Berlijnsche kabinet het verslag der laatste onderhandelingen te zenden, en men kan daaruit voegen, dat hij zijn best deed, om Oostenrijk's gedragstijl juist af te bakenen, zoo met betrekking tot het Westen als tot Rusland. Deze mededeeling voerde de dagteekening van den 12den.

Prussen antwoordde den 17den en wees er op, dat het voor Duitschland meer dan ooit raadzaam te achten was, om zich aan de twee eerste punten te houden, dat het derde te Frankfort op geene voldoende wijze opgelost werd. De dépêche noodigde de Oostenrijksche regering gelijker tijd uit om aan Prussen officieel mededeeling te doen der voorstellen, welke de Oostenrijksche plenipotentiaris te Frankfort zou hebben aan te bieden. Dit stuk werd tot dus verre niet bekend gemaakt.

Oostenrijk voldeed den 27sten aan dit verzoek. Het deed den graaf Esterhazy het ontwerp-voorstel mededeelen, en zulks ten geleide eener missive.

Vervolgens had eene Oostenrijksche circulaire van 28 Junij aan de Deutsche regeringen ten doel, om deze, althans in substantie, de voorstellen ter kennis te brengen van welke onderwerping aan den Rijksdag sprake was.

Wij komen tot de Prussische dépêche van 5 Julij, welke weigerde, om après coup, de Oostenrijksche staatkundige grond op het December-verdrag, goed te keuren, terwijl aanbevolen werd om de kleine staten van de *Kriegsberoeschaft* te ontlasten.

Antwoord van Oostenrijk van 13 Julij, waarbij zijne zienswijze ten aanzien der ondeelbaarheid der vreedzaamheidsvoorwaarden gehandhaafd wordt, ofschoon men negen scheen de staten eene verlichting van oorlogslasten, welke hun bij besluit van den Rijksdag, dato 8 Febr. opgelegd werd, te verzekeren.

Deze Oostenrijksche nota werd gevolgd door een antwoord van Prussen, dat, naar men zegt, de dagteekening van 17 of 18 Julij voert. Het week niet af van het reeds bekende programma van het Berlijnsche kabinet.

Men weet, dat de Oostenrijksche voorstellen sedert een weinig onverwacht in de zitting van den Rijksdag van den 19den werden ter tafel gebracht.

Over een ontwerp-besluit, waartoe men zich reeds vooraf op confidentiele wijze verstaan heeft, zal waarschijnlijk den 26 gestemd worden.

Dan zal de diplomatische kalmité in Duitschland volkomen zijn; de staatsmannen, die Berlijn nog niet verlaten hebben, maken zich op hun heurt tot vertrek gereed.

FRANSCHER POST.

Sedert eene maand wordt de vervaardiging van wapenen te St. Etienne weder met ijver voortgezet. Men spreekt van eene bestelling van vele geweren door Engeland gedaan.

— Mgr. Francini nuntius van den Paus, en de maarschalk Concha zijn, drie dagen geleden, te Bayonne aangekomen komende van Madrid.

— Een geneesheer uit Algiers, Mohamed-Ben-Chaou, heeft eene verzameling van 359 Induansche geneesmiddelen naar de Parijsche tentoonstelling gezonden, waaronder zich zelfstandigheden bevinden, welke door de europeansche geneeskunde gebezigt worden, terwijl andere in ons vaderland relddele of onbekend of in onbruik zijn.

— De *Mousquetaire*, een dagblad van den heer Alexandre Dumas, wordt vervolgd ter zake van een artikel van den heer Saint Maur.

— Binnen kort zal een nieuw werk van den heer Nizet, redacteur van *de Presse*, onder den titel van *Des superstitions humaines* in het licht verschijnen. Naar men zegt, komt daarin een wel geschreven artikel voor over het dagblad *de Univers*.

— Uit alle oorden zijn de berigten omtrent den oorlog zeer gunstig.

Madrid, 21 Julij. De Spaansche geestelijkheid worstelt zeer tegen den nieuwen staat van zaken.

— Te Barcelona verliezen de leiders der carlisten den moed niet. Men is daar binnen kort weder eene uitharsting verwacht. De bevoegde magt is op hare hoede. De openbare rust is slechts in schijn hersteld. Onderscheidene industriële inrigtingen hebben hare werkzaamheden moeten staken. Men zegt, dat de heer Madoz die in 1854 te Catalunie de rust herstelde, door den hertog der overwinning gepleegd is, omtrent de middelen tot herstel der orde. Ten

ooregde werd door eenige bladen het vertrek van O'Donnell naar Barcelona medegedeeld. De maarschalk denkt er niet aan om Madrid te verlaten.

De *Caradoc*, aan boord hebbende het stoffelijk overblijfsel van den doorluchtigen lord Raglan, heeft den 15den Malaga aangedaan om steenkolen in te laden.

Men schrijft uit Mataro dat een neef van Merino, denzelfden naam als de moordenaar van 2 Februarij dragende, gefusileerd is, wegens een aanslag op het leven van zijn kapitein. Hij bekende in zijne laatste oogenblikken, dat hij het derde lid van zijne familie was, dat geen natuurlijken dood stierf.

Eene telegrafische depêche uit Madrid van 24 Julij meldt:

De Mexicaansche regering weigert bepaaldelijk den heer Sagras als minister van Spanje te ontvangen.

Binnenland.

's Gravenhage, 27 Julij.

Z. M. heeft de gemeente Haarlemmermeer, wat betreft de invordering der directe belastingen en accijnsen, voorloopig ingedeeld bij het ontvangkantoor der middelen te Sloten, onder voortdurend beheer van den ontvanger M. M. J. van der Meer aldaar, op den voet van een kantoor

De heer L. Heijmeriks is erkend als vice-consul van Denemarken voor Zaandam en onderhoorigheden.

Z. M. heeft den 2den luitenant A. J. van Winsheijm, van het 5de regement infanterie, in zijnen rang en ancienniteit overgeplaatst bij het wapen der infanterie van het leger in Oost-Indië.

Z. M. heeft goedgekeurd de beroepingen van predikanten, uitgebragt door de kerkeraden der gemeenten hierna genoemd als:

van de Hervormde gemeente te Hoenderloo, onder de classis van Arnhem, op F. A. van Loenen, predikant te Grijskerke, en zulks ter vervulling der bij voormelde gemeente nieuw ingestelde predikantsplaats;

van de Hervormde gemeente te Barneveld, onder de classis van Harderwijk, op T. A. van Toorenenbergen, predikant te Waarden c. a.

van de Hervormde gemeente te Leusden, onder de classis van Amersfoort, op A. P. van Gruting, candidaat bij het provinciaal kerkbestuur van Utrecht;

van de Hervormde gemeente te Nieuwerkerk, onder de classis van Zierikzee, op C. van Roggen, candidaat bij het provinciaal kerkbestuur van Zeeland;

van de Hervormde gemeente te Visvliet, onder de classis van Groningen, op H. Poelman, candidaat bij het provinciaal kerkbestuur van Groningen;

Van de herstelde Evangelisch-Luthersche gemeente te Harlingen, op H. Joosten, proponent.

De kiesvereening *Nederland en Vaderland en Koning*, hebben tot candidaten benoemd voor de verkiezing van twee leden voor den gemeenteraad alhier op Dinsdag 31 dezer, de heeren: Ma. A. de Pater en Jan. Ma. H. J. van der Haak.

In de zitting der Provinciale Staten van Zuidholland van heden heeft de Voorzitter mededeeling gedaan dat bij Gedop. Staten is ingekomen eene missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken, houdende kennisgeving, dat het reglement voor het hoogheemraadschap van den Krimpenwaard onverwijld aan 's Konings goedkeuring zal worden onderworpen, zoo de Prov. Staten mogten goedvinden in art. 151 nog eene wijziging te brengen ten einde dat artikel met de bestaande verordeningen te doen overeenstemmen. De wijziging heeft ten doel bij de gemelde bepaling nopens de uitvoering van buitengewone werken te voegen, onverminderd de magtiging van het hooger bestuur voor zoo veel die vereischt wordt. De Staten hebben zich met die wijziging dadelijk vereenigd; zoodat men de goedkeuring van dat reglement nu spoedig kan te gemoet zien.

Voorts is mededeeling gedaan, dat bij Kon. besluit van 23 dezer goedgekeurd zijn de wijzigingen in het reglement nopens de uitoefening van de jagt en visscherij. Aangenomen voor kennisgeving.

Daarna zijn voortgezet de beraadslaging over de ontwerp-reglementen nopens de hoogheemraadschappen van den Afblasserwaard en de Vijf Heerenlanden. Die discussie zijn gevorderd tot en met art. 128. Na eenige discussie is de verdere behandeling van die ontwerp-reglementen bepaald op Donderdag aanst. den 2 Augustus des morgens ten half elf ure.

Z. M. de Koning wordt heden of morgen in de residentie terug verwacht.

HH. KK. HH. prins en prinses Hendrik hebben gisteren avond de voorstelling in den Franschen Schouwburg met HH. tegenwoordigheid vereerd. Aldaar werd opgevoerd: Diana de Lijs, comédie en cinq actes et en prose.

Naar men verneemt, is Z. K. H. prins Frederik van Petersburg te Berlijn aangekomen en zal Z. K. H. zich van daar naar H.D. dochter, de kroonprinses van Zweden en Noorwegen begeven, werwaarts Z. K. H. reeds zoude zijn vertrokken.

De hertog Eduard van Saxe-Weimar, is uit de residentie naar Londen vertrokken.

In de residentie is aangekomen en aan het hôtel de Bellevue afgestapt de baron H. J. Boulton, belast met depêches, van Candia, laatstkomende van Londen en gaande over Pruisen naar Parijs.

De heer Mutsaers is in de residentie teruggekeerd.

In deze residentie zijn aangekomen en aan het hôtel den Ouden Doelen afgestapt de heeren Dr. Andrew Wynter en familie van Londen; Thomas Grosfield en familie van Liverpool; George A. Pierce, Frank Wm. Cheney, Frank Cheney en William W. Chapin, allen van Washington; en John Beaton en Robert Francis Catrow, beiden van Londen.

Het *Dagblad van 's Hage* wederspreekt het bericht, ontleend uit een Belgisch dagblad, dat de heer Lightenveld naar Parijs zou zijn teruggekeerd. Die gezant bevindt zich nog op zijn buiten-verblijf in de nabijheid dezer residentie.

Bij resolutie van 12 Julij jl., heeft de Minister van Financien, met uitbreiding der bestaande bepalingen, de controleurs van de directe belastingen en het kadaster gemagtigd, om indien het belastbaar inkomen van een ongebouwd eigendom, ten gevolge van herschatting, op een minder bedrag wordt begroot dan dat waarop het geschat was, voor de deswege te veel betaalde grondlasten *ex officio* onthelling of restitutie voor te dragen.

Overwegende dat, zoo het aan den eenen kant aan gegronde bezwaren onderhevig is, den termijn tot slagting van het vee te beperken tot het juiste uur, waarop de slagting moet worden bewerkstelligd, het aan den anderen kant noch met de bedoeling der wet, noch met de zekerheid van den accijns strookt, dien tijd zoo ruim te stellen, dat herhaalde slagtingen op dezelfde quantiteit gemakkelijk worden, heeft de Minister van Financien bij resolutie van 12 Julij jl. de ontvangers op nieuw doen aanschrijven, om den tijd tot slagting van het vee, naar omstandigheden en in redelijkheid, zoo veel mogelijk, te beperken.

Men leest in de *Arnhemsche Ct.* het volgende:

Gelijk aan de meesten onzer lezers bekend zal zijn, heeft het Utrechtsche studentenkorps onlangs een honderdtal zijner leden verloren. Maar omtrent de eigenlijke oorzaak dier scheuring, omtrent de ware toedragt van het gebeurde, was niemand in het gewisse. Die onzekerheid zal weltra ophouden. Wij zijn in staat gesteld om mede te deelen, dat een officieel verslag over deze zaak, namens het corps gereed is en binnen een paar weken het licht zal zien.

Overigens nemen wij deze gelegenheid te baat, om aan de *Utr. Ct.* de verzekering te geven, dat ons bericht omtrent de tijdelijke buiten-werking-stelling van het groenwezen door het Utrechtsche *Studenten-korps* volkomen juist was. Het wordt, ja, in stand gehouden door een gedeelte der *Studenten*. Maar wie zijn dat? Degenen die zich hebben afgescheiden en dus tot het wettig voortbestaande corps niet meer behooren. — Het bevreemdt ons, dat de *Utr. Ct.* dit niet weet of niet begrijpt.

Wij lezen het volgende belangrijk artikel in de *Provinciale Friesche Courant*:

Heeft ons Vaderland zoo van binnenlandsche meiren als van de omringende zee veel te lijden gehad, zoodat de woede der wateren overal door zware dijken moest worden getemd, die omstandigheid opende tevens een strijdperk voor den ijver onzer vaders, die kostbare gronden aan het gezag der golven ontrukten en in vruchtbare akkers en weiden hervormden. Eene wandeling door de kleistreken van Friesland en Groningen kan ons in den tegenwoordigen tijd overtuigen, dat onze voorzaten geene vergeefsche moeite hebben aangewend. De veldvruchten, die tot onderhoud des levens dienen, beloven er een overvloedigen oogst, en met een dankbaren blik, vooral na zulk een ongunstig voorjaar, staren wij op dat heerlijk tooneel.

Het water in land te herschoppen, dat is eene geliefkoosde bezigheid voor het Nederlandsche volk, — eene bezigheid, waarvan het met blijdschap veel ten offer brengt, omdat het veel oplevert. Ziet, hoe aanmerkelijk eene wervaart de kwelders van de provincie Groningen aanbrengen, hoe de Beemster en de Purmer in Noord-Holland met schoone weiden zijn overdekt, hoe het Kamper-eiland door de stad Kampen voor een tijd van tien jaren tegen honderd en veertigduizend gulden per jaar is verpacht. Men wordt ook niet moede, dergelijke ondernemingen aan te grijpen. De droogmaking van het Haarlemmermeer heeft 16,800 bunders land opgeleverd. Zij heeft eene som gevorderd, die met de langdurige renten ruim twaalf en een half miljoen bedraagt, terwijl de verkochte landen daarvan terstond negen miljoen teruggeven. In weêrwil van dit tekort, blijft de droogmaking eene voordeelige zaak voor het Rijk, en wij moeten niet uit het oog verliezen, dat die onderneming door vele misspallen en vertragingen, en voorzeker evenzeer door eene ruime administratie, dubbel zoo veel gekost heeft, dan zij, volgens een ander plan, of ook volgens hetzelfde plan bij eene betere uitvoering, kosten moest. Denken wij aan droogmakerijen, dan ontmoeten wij den Anna-Paulowna-polder, de Eêrlandsche gronden, de bemoeijingen bij den bollard, — dan vergeten wij niet, dat onlangs ook in Friesland concessie is verleend tot droogmaking van de Tjeuke-meir, waar wij eene uitgestrektheid van meer dan tweeduizend bunders aan de wateren ontrukkt zullen zien, terwijl men in de veendistricten langzamerhand voortgaat met het leegmalen der uitgeveende plassen.

Hoe aanmerkelijk wordt door zoodanige werken de nationale rijkdom vermeerdert, de kracht van den Staat verhoogd, de algemeene welvaart uitgebreid. Grotere veiligheid tegen het water, verbetering van den waterstand, gemakkelijker communicatie tusschen plaatsen, die vroeger door den vloed waren geschouwen, zijn er de bijkomende gevolgen van. In plaats van den nutteloozen plas ziet men te midden der vruchtbare akkers fraaije lanhoeven verrij-

zen. Handel en nijverheid vragen er hunne plaats. De voortbrenging en het verbruik van belastbare middelen neemt toe. Nieuwe opbrengsten vloeijen in de schatkist en strekken tot onthelling der overige ingezetenen van het Rijk.

Daarom zien wij met droefheid op onze Lauwerzee. Wanneer men gedurende de ebbe langs haren westelijken dijk van Oostmahorn over Ezuma-zijl en Dockumer-zijl voortwandelt, dan aanschouwt men onafzienbare velden van het heerlijkste slob, dat na eene behoorlijke uitdijking geen ander gebrek zou hebben dan dat eener overmatige vettigheid. In dien nagenoeg dooden boezem zijn sedert eeuwen de bewerktuigde stoffen der zee en der daarin uitlopende kanalen bezonken. Slechts eene smalle geul loopt bij laag water door dien modder heen naar Dockumer-zijl, en het valt zelfs moeijelijk deze enkel door den stroom op eene behoorlijke diepte te houden.

Geen wonder, dat men reeds sedert jaren het denkbeeld koestert om daár eene vruchtbare uitgestrektheid van duizende bunders aan ons Vaderland toe te voegen, — te meer, omdat aan de uitvoering er van belangrijke voordeelen voor de Stad en Provincie Groningen verbonden zijn. Wanneer volgens het laatste ontwerp een dijk gelegd werd van Zoutkamp naar de Bant, — wanneer op laatstgenoemde plaats sluizen werden gebouwd van eene voldoende wijdte, waardoor het verlengde Reitdiep kon uitstrooven, alsmede eene doelmattige sluis voor het kanaal, dat, met de Dockumer-Ee verbonden, den waterstand regelde der aangrenzende gemeenten van Friesland, dan zou men buiten de kostbare landaanwinning eene onwaardeerbare weldaad aan onze beide noordelijke provinciën hebben bewezen.

Groningen was dan bevrijd van den waderlast, waarvan de stad, gelegen als zij is voor eb en vloed, thans niet weinig te lijden heeft, en de rondom de stad gelegene landen zouden door eene verbeterde regeling van den waterstand aanmerkelijk in waarde rijzen, terwijl door het bestaan van een veilig kanaal van Groningen tot aan het Friesche Gat de scheepvaart ongemeen zou worden bevorderd.

Friesland zou in de Dongerdeelen zijn waterstand grootelijks verbeterd zien, Dockum zou door een beter kanaal naar de Noordzee aan zijn handel een nieuwen bloei verschaffen, de Bant zou zich misschien even als het Nieuwe Diep in Holland, tot eene uitgebreide en welvarende plaats verheffen, en de aangewonne landen, die schier uitsluitend aan deze provincie moesten ten deel vallen, zouden nieuwe kracht en steun geven aan den gewestelijken bloei, terwijl tevens in den nieuwen dooden boezem, ten oosten der ingedijkte landen, eene belangrijke landaanwinning in de toekomst werd voorbereid.

Dit plan, zoo als wij weten, op kosten van onze beide noordelijke provinciën ontworpen en onderzocht, heeft in de vergadering der Prov. Staten van Groningen schier onverdeelden bijval gevonden. Dit plan, dat in zijne uitvoering zoo groote voordeelen zou opleveren voor Friesland, voor Groningen en voor het geheele Vaderland, is door de Prov. Staten van Friesland verworpen. Het heeft schipbreuk geleden op het zelfbelang van enkelen, — op de verkeertheit van behouders, — op de tegenwerking van aristocraten, — op de vooroordeelen van onkundigen, — en op den tijd, waarmede sommigen den voorspoed onzer oostelijke zuster-provincie gadeslaan.

Nog altoos voeden wij de hoop, dat het plan dier indijking niet vruchteloos zal vervaardigd zijn, — dat vooral de hooge prijs der landerijen de dwaze tegenwerkers in Friesland tot inkeer zal brengen, en dat de vrijzinnige partij in de Prov. Staten, die het volksbelang zoekt te bevorderen, eerlang sterk genoeg zal wezen om de noodlottige pogingen der zelfzucht te inuiken.

Den 17 dezer en beide volgende dagen heeft de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid, onder het voorzitterschap van den heer Mr. W. H. van Voorst, hare algemeene vergadering gehouden, waartoe een aanzienlijk aantal leden was opgekomen. Het bleek, dat de Industriëscholen der Maatschappij in eenen bloeienden staat verkeerden en het Tijdschrift, dat van wege de Maatschappij wordt uitgegeven, meer en meer de gewenschte belangstelling opwekt. Na de verslagen van de verschillende afdelingen over den landbouw, de fabrieken en den handel, werd er een rapport door Mr. W. J. C. van Hasselt uitgebragt over de Partijse tentoonstelling. Vervolgens werd aan de vergadering een uitgebreid verslag medegedeeld van de heeren A. A. van der Boon Mesch, G. J. Muller en Kerkhof, betreffende de waarde der tabellen, omtrent de voederwaarde der verschillende voedergewassen voor het vee. Beide verslagen zullen worden gedrukt.

Voorwaardelijk werd bekroond de schrijver van een leesboek over de Nederlandsche Landhuishoudkunde, terwijl aan den schrijver eener verhandeling over het gommen der kersenboomen en aan dien eener verhandeling over het klauwzeer der schapen eene loffelijke vermelding werd toegekend.

In de raadsvergadering te Groningen van 25 Julij is met 17 tegen 2 stemmen beslist, dat de stedelijke accijnsen zullen vervallen en dat een hoofdelijke omslag daarvoor in plaats zal komen. Leden, die vroeger daartegen waren, waren nu voor deze zaak, ten gevolge der afschaffing van den rijksaccijns op het gemaal.

In de vergadering van den gemeenteraad te Zierikzee, op Zaterdag jl. gehouden, is door burgmeester en wethouders het belangrijke voorstel gedaan, om, nu de wet tot afschaffing der rijks-belasting op het gemaal is aangenomen, ook de stedelijke belasting op het gemaal af te schaffen. Deze belasting leverde jaarlijks aan de gemeentekas p. m. f 10.000 op. In plaats van deze werd voorgesteld om de belasting op het gedistilleerd van 100 tot 150 procenten en de belasting op den wijn van f 10 tot f 12,50 per 100 Ned. kan te verhoogen en den hoofdelijken omslag van f 4000 op

f 10,000 te brengen, met een concept-besluit tot wijziging van de heffing van den hoofdelijken omslag. Dit voorstel is in handen eener commissie gesteld, om daarop verslag uit te brengen. (A. Cl.)

Naar men verneemt is de spoorwegbrug over den IJssel bij Westervoort zoo goed als voltooid; men heeft dezelve reeds met een locomotief bereden, deze proef werd in bijzijn van de directie genomen en beantwoordde geheel aan de verwachting.

Uit 's Hertogenbosch schrijft men dat voor zeker wordt medegedeeld, dat de maatschappij van den internationalen spoorweg van Antwerpen naar Rotterdam concessie heeft verkregen, om den zijtak van dien spoorweg op Breda, te verlengen tot deze stad.

Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redacteur!

In uw No. 663 hebt gij, ter bestrijding van de candidatuur van Mr. D. Léon o. a. aangevoerd, dat hij, in de zitting der Provinciale Staten van 5 Julij jl. heeft voorgesteld, om een adres aan den Koning aan te bieden, dat door den commissaris des Konings is gequalificeerd als «minder welvoegelijk» en dat de voorsteller, *genoegen nemende met de qualificatie*, zijn voorstel heeft ingetrokken.

Van zekere zijde is verspreid, dat het door u aangehaalde feit *onjuist* is voorgesteld. Om mij te overtuigen nam ik het *officiële Verslag* van de zittingen der Provinciale Staten ter hand, en bemerkte inderdaad, dat gij slechts *de halve waarheid* hadt gezegd; want niet alleen dat Mr. D. Léon een «minder welvoegelijk» adres aan den Koning heeft willen rigten, heeft hij, waarschijnlijk uit onbekendheid met de provinciale wet, die hij toch als lid der Staten behoorde te kennen, ook eene der prerogatieven van de kroon willen ter zijde schuiven.

Om dit te bewijzen verzoek ik U, vriendelijk, hieronder het gesprokene in de zitting van 5 Julij te willen mededeelen, voor zoover het betrekking heeft tot het besproken punt en zooals dit in het *officiële verslag* gedrukt staat. Uw bestendige lezer.

B. G.

De heer Léon zegt, dat de interpellatie, door den heer van Bijlandt gedaan, hem aanleiding geeft tot het opperen van eene andere bedenking. De wijziging in het huishoudelijk schoolreglement en het reglement voor de bewaarscholen, zijn nog niet goedgekeurd door den Koning, en de redenen daarvoor zijn zoo straks door den geachten Voorzitter medegedeeld. De Koninklijke beslissing nopens deze aangelegenheid namelijk, is verdaagd met het oog op de aanstaande wet op het onderwijs. Maar nu acht hij zich verplicht, de vergadering te herinneren, dat zich in 1850 of in 1851 volkomen hetzelfde geval heeft voorgedaan ten aanzien van het reglement op de begraafplaatsen. Ook dat reglement werd niet door den Koning goedgekeurd, niet op grond van strijd met de wetten of het algemeen belang, maar alleen, even als hier, op grond, dat op het onderwerp, eene wet zou worden aangeboden. Wij zijn nu in 1855, en die wet is er nog niet. En vermits nu ook het ontwerp van wet nopens het onderwijs nog niet is afgedaan en de Tweede Kamer reeds is uiteengegaan, loopen wij andermaal gevaar, dat ook dit reglement niet tot stand zal worden gebracht, op grond eener aanhangige wets-voordragt.

Hij merkt op, dat er nog vele jaren kunnen verlopen, eer de wet op het onderwijs er zal zijn. Nu leest hij in art. 133 der Grondwet: «De Koning heeft het vermogen, de besluiten der Staten, die met de wetten of het algemeen belang strijdig zijn, te schorsen of te vernietigen. De wet regelt de gevolgen.» Nu is, zijns inziens, alleen de vraag, of de Staten, in den gegeven stand van zaken, zich niet bij behoorlijk adres zouden behooren te wenden aan Z. M., eerbiedig te kennen gevende, dat de vergadering voortaan **REGT** heeft te verwachten, dat die reglementen, welke niet in strijd zijn met de wet of het algemeen belang, door den Koning worden bekrachtigd, en dat geene reglementen meer zullen worden aangehouden, op grond dat men in afwachting is eener wet. Hij onderwerpt dit denkbeeld aan het oordeel der vergadering, maar hij gelooft, dat hetgeen ten deze in 1850 of in 1851 heeft plaats gehad, kwalijk kan worden overeengebracht, met onze grondwettige orde van zaken.

De Voorz. moet al dadelijk opmerken, dat de vorige spreker van eene stelling is uitgegaan, die hij niet gelooft juist en aannemelijk te zijn, namelijk, dat de wet op het onderwijs gedurende deze zitting der Staten-Generaal niet in behandeling zou kunnen komen. De zitting der Tweede Kamer intusschen is nog niet gesloten, maar alleen verdaagd tot nadere bijeenroeping, en de mogelijkheid bestaat alzoo, dat de wet op het onderwijs nog in die zitting zal kunnen worden behandeld, of, zoo al niet, in de volgende op nieuw aangeboden. De wet (art. 98 van de prov. wet al. 2.) nu geeft aan den Koning de bevoegdheid, om besluiten of voordragten van de Staten te verdagen en de Koning heeft van die bevoegdheid thans gebruik gemaakt en deze vergadering zou toch, naar hij gelooft, aan de Koninklijke grondwettelijke bevoegdheid niet te kort willen doen, en dus aan Z. M. de vrijheid benemen tot verdragging, wanneer HD. dit met het oog op het algemeen belang raadzaam en nuttig acht.

Hij gelooft dus niet, dat deze vergadering *gevoegelijk* bij den Koning zou kunnen aandringen, om van zijne bevoegdheid geen gebruik te maken. Hij zou het raadzamer achten, dat de vergadering afwachte, wat Z. M. zal goed-

vinden te doen: maar op dit oogenblik een' aandrang bij den Koning te bezigen, nopens hetgeen Z. M. zal hebben te doen, *acht hij* (hij kan het niet anders noemen) **MINDER WELVOEGELIJK**. Hij vraagt daarna of de voorsteller der motie met deze toelichting *genoegen kan nemen*, om van die motie af te zien? Zoo niet, dan zou deze, overeenkomstig de bepaling van het reglement van orde, daaromtrent een bepaald schriftelijk voorstel moeten indienen.

De heer Léon antwoordt, dat hij voorloopig kan berusten in het aangevoerde door den Voorzitter. — Hierna worden de notulen goedgekeurd.

Varia.

Geldwoeker.

[Aan een artikel, dat wij vinden in het *Algemeen Weekblad* (te Purmerende uitgegeven), ontleenen wij de volgende beschouwingen over den geldwoeker.]

De geschiedenis leert ons, dat beperkende wetten weinig of niets konden uitrichten. In Rome was de woeker en geldhandel zoo ver gegaan, dat men eindigde met allen geldhandel te verbieden, waarvan de overtreding nog gestrenger dan diefstal werd gestraft. Deze wet werd onder den Trihuun **GENUCIUS** in het jaar 414 afgekondigd, maar had in praktijk niet de minste uitwerking en raakte, om zoo te zeggen in vergetelheid. In 665 werd de Praetor **SEMPRONIUS ASELLA** gedwongen, de door onbruik afgeschafte wet toe te passen, doch de schuldeischers namen dit zoo euvel op, dat zij hem den hals afsneden. In 1701 maakte een, hoezeer onwettig, *Senatus-consult* eene verandering in den stand van zaken, door een maximum van 12 pCt. interest toe te staan. Onder **CAESAR** schijnt de woeker ook vooral op goederen-onderpand, zoodanig tot misbruik aanleiding te hebben gegeven, dat den schuldeischer de verplichting opgelegd werd, om tegen eene bepaalde taxatie de in onderpand gegeven goederen over te nemen, nadat alle interest en op afrekening betaalde gelden er afgetrokken waren. Door dien dwang scheen eensklaps het geld te verdwijnen en nu vermeende **CAESAR** een redmiddel te vinden in de bepaling, dat niemand meer dan 60,000 Sesterceen (ongeveer f 5,000) aan geld in huis mogt hebben. Hierdoor stegen de verwarring en de moeilijkheden ten top, en **AUGUSTUS** die, als overwinnaar, als 't ware, het geld voor het oprapen had, besloot er een einde aan te maken, door eene leenbank zonder interest op te rigten; het kapitaal bedroeg 100 miljoen Sesterceen of 8 miljoen gulden, en op onroerende goederen werd zelfs tot een bedrag van de dubbele waarde voor 18 maanden geld voorgesloten.

Later nam de heleenbank echter interesssen en wel 1 pCt. per maand of 12 pCt. in het jaar. Onder de Antoniusse en **Alexander Severus** kon men geld van de keizerlijke leenbank tegen 4 pCt. in het jaar leenen en de ophbrengst was destijds gelijk met de landrenten, daar er toen bij de Romeinen weinig handel of industrie bestond. **Theodosius** stelde echter de winst voor verbruikleen hoog, daar hij die op 50 pCt. bepaalde; b. v. voor twee mudden graan moest men er drie teruggeven.

Wij vinden in de voorschriften van **Justinianus**, die ook vermeende dat wettelijke bepalingen gunstigen invloed zonden kunnen uitoefenen vastgesteld, dat edelen en grooten slechts 4 pCt. rente mogten bedingen, en dat men van koop- en werklieden niet meer dan 8 pCt. rente mogt nemen, van particulieren, geene kooplieden zijnde 6 pCt. en van landbouwers niet meer dan 5 pCt. De wet, die ten voordeele van den landhouwenden stand was gemaakt, werd echter oorzaak, dat die stand geen geld kon krijgen. **Justinianus** begreep ook later dat geen wet den woeker of het geven van *crediet tegen hooge rente* (naar mate de persoon of de zaak minder vertrouwd werd gerekend, moet het crediet ook hooger betaald worden) kon hetengelen; hij schafte het schandmerk en de vierdubbele boete, berekend naar het bedrag waarmede men woekerde, af, en bepaalde dat de schulden alleen met verlies van het kapitaal, waarmede woekerhandel gedreven werd, zonden gestraft worden.

Wij zien dus reeds in vroegere dagen, dat de ondervinding telken reize moest leeren, dat in praktijk geene wettelijke voorziening met goed gevolg tegen den woeker kon aangewend worden. Hier te lande vinden wij door de wet van 3 September 1807 (*Bulletin des lois* No. 158) bepaald, dat interest bij overeenkomst tusschen partijen in gewone zaken 4 pct. en in handelszaken 6 pct. mag bedragen, en dat de wettige interest (die niet vooraf bedongen werd door partijen) in handelszaken 6 pct. zou zijn. De overtreders moest niet alleen alles teruggeven, maar kon correctioneel gestraft worden en in eene geldhoete gecondemneerd tot het bedrag van het halve woekerkapitaal. Het is hier de plaats niet om in rechtsgeleerde beschouwingen te treden, maar wij deelen hier de beweren van hen die, aannemen dat hier te lande bij *overeenkomst* meer dan zes pct. mag worden bedongen.

De wetgever kan in het algemeen volstaan met den wettigen interest voor te schrijven, om geschillen voor te komen over de rente, die een kapitaal had moeten of kunnen opbrengen, waarvan voorafgeene interesten bedongen waren; maar het zou eene onbillijkheid zijn om de overeenkomst waarbij tusschen partijen hogere rente was bedongen als woeker te beschouwen. Wat echter voor het algemeen in den geldhandel van toepassing is, maakt eene uitzondering voor de heleenbanken op roerende goederen, of de pandjeshuizen, waar eene rentebepaling noodzakelijk is, en deze geschiedt hier te lande door de koninklijke goedkeuring, welke op de Reglementen voor de Banken van leening ge-

vorderd wordt. Maar dat daarin eene herziening noodig is, kan de bfgrooting voor 1855 van Amsterdam ons aantoonen, waar 16 pCt. eene winst van f 31,200 of een zuiver batig saldo voor de stad van f 25,688.50 oplevert. De inkomsten der bank worden geraamd op f 75,100, waarvan ruim f 43,000 aan tractementen en andere uitgaven worden besteed, alleen de intrest voor de beleende panden brengt ongeveer f 56,000 op, en de winst op de verstante panden die verkocht worden door de bank van leening bedraagt f 9000. Dergelijke winsten moeten door eene openbare rigting, die beweert dat zij de armoede te hulp wil komen, niet genoten worden; winst of voordeel mag hier niet bestaan, en de Bank van Leening moet alleen zorgen dat alle noodige uitgaven en tractementen, behoorlijk gedeekt zijn, **ZONDER MEER**. Anders kan men de Bank die 16 pCt. neemt, en aanzienlijke overwinsten behoudt met den woekeraar gelijk stellen.

Pandjeshuizen en goed geregelde banken van leening (die niet verpacht worden of op te kostbaren voet zijn ingericht en daardoor hogere percenten noodig hebben) zijn wenschelijk en nuttig. daar alleen hierdoor aan den kleinwoeker en der winkeliers een einde kan gemaakt worden. kleinwoeker is een kanker, die ieder weldenkende gaar met kracht zal bestrijden, maar waartegen in praktijk niet te doen is, dan gelegenheid daar te stellen voor geregelde beleening tegen mindere percenten. Wanneer de behoeft tegen billijken interest zijn goed beleenen en later, als betaald heeft, weder terug kan erlangen, dan zal hij niet naar die ellendige wezens gaan, die zich ten koste van ellende en armoede zoeken te verrijken; die door kuiperij van quaserverkoop met regt van weder-inkoop, enz. dikwerf 200 à 300 pct. weten te verkrijgen, en den laasten penning van het ongelukkige huisgezin afpersen om eene welvaart te erlangen, waarop geen zegen, maar welverdienden vloek moet rusten.

Publieke Vermakelijkheden.

Kon. Fransche Schouw. b., Zaterdag 28 Julij, 7 o.
Tot sluiting van de voorstellingen van Mr. en Mme **ROSE** Solé en ten voordeele van Mme **Rozier Solé**. **LA VIE** ROSE comédie en 5 actes; **FAUTE DE S'ENTENDE**, comédie en un acte; et **UNE OUVERTURE à GRAND ORCHESTRE**. — Maandag 30 Julij. **GEENE VOORSTELLING** uithoofder repetitie van Mr. **Félicier**, 1ste Comique van Théâtre de Vaudeville te Parijs.

Advertentien.

Kiezersvereniging

NEDERLAND.

In de **ALGEMEENE VERGADERING** van den 25 Julij, zijn gekozen tot **CANDIDATEN** voor den **GEMEENTERAAD**, de Heeren:

M^r. A. DE PINTO,

EN

JH^r. M^r. H. J. VAN DER HEIM
(899)

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM 27 Julij 1855.

Nederland. Pct.		Rusland.	
Ned. W. Schuld.	2 1/2	63 1/2	Pct.
Dito Certificat.	3	75 1/2	109 1/2
Dito Dito ..	4	93 1/2	102
O. I. Leening.	4	Cert. 1831/1838	5
Amort. Syndic.	3 1/2	Dito Dito	4 1/2
Hand. Maats.	4 1/2	Dito Hape	5
Belgie.		Dito Stieglitz	5
Certificaten.	2 1/2	Dito dito 5e Ser.	4
D ^o Rothschild.	2 1/2	Dito 1854	5
Frankrijk.		Inscr. Assig.	6
Obligatiën	3	Certific. dito	6
Spanje.		Polen.	
Nieuwe	1 1/2	Obligatiën	4
Dito Buitenl.	3	Oostenrijk.	
D ^o Binnenl. m. m.	3	Metalliek	5
Bew. Sp. Com.	4 1/2	Dito bet. Amst.	5
Amort. Schuld.		Dito Nation.	5
Portugal.		Dito 1847	2 1/2
Londen nieuwe	3	Dito 1851/1852	2 1/2
Dito uitgest.	4		

Mexic., te Lond. 3 pct. 2 1/2; dito Onb. 2 1/2; te Londen p. s. 100 2 1/2 pct. 16 1/2; Venez., 2 7/8. Binnenlandsche fondsen zijn heden tengevolge van eenige beduidende verkooporders, wederom tot verminderde prijzen behandeld. In Buitenl. effecten verkeerde de markt insgelijks eene lusteloze stemming met tamelijk veel affaire in Spaansche en Oostenrijksche fondsen. Van Amerik. fondsen in Spanje bij gemis aan affaire enkele kleine posten tot verlaagde prijzen verhandeld.

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.